

Faglig ramme for samarbejdet om Familieambulatoriet

Bilag til Samarbejdsaftalen for
Familieambulatoriet (godkendt af
Sundhedskoordinationsudvalget den 29.
september 2016)

KKR

MIDTJYLLAND

regionmidtjylland **midt**

1. Baggrund

Formålet med den faglige ramme er at sikre en sammenhængende, koordineret tværsektoriel indsats af høj kvalitet overfor gravide med et misbrug af alkohol, andre rusmidler eller afhængighedsskabende medicin. Samarbejdet om Familieambulatoriet skal forebygge rusmiddelrelaterede medfødte skader og sygdomme hos børn.

Familieambulatoriet er en tværfaglig enhed bestående af fødselslæger, jordemødre, socialrådgivere, børnelæger og psykologer, som varetager den specialiserede, forebyggende og behandlende svangreomsorg for kommende familier indenfor målgruppen.

2. Målgruppen

Familieambulatoriets målgruppe er:

- Gravide med risikoforbrug af alkohol og/eller rusmidler og/eller afhængighedsskabende medicin.
- Gravide som inden for de sidste par år har haft et afhængighedsforbrug af alkohol eller andre rusmidler.
- Børn i alderen 0-7 år, som i fostertilværelsen har været udsat for alkohol eller andre rusmidler.
- Gravide, hvis partner har et afhængighedsforbrug af rusmidler, og hvor det vurderes at det kan have konsekvenser for svangerskabet eller barnets udvikling.

3. Opsporing og henvisning af gravide med et risikoforbrug af alkohol, andre rusmidler eller afhængighedsskabende medicin

En systematisk og tidlig opsporing med henblik på en forebyggende indsats er meget væsentlig for at minimere risikoen for, at der fødes børn med skader. Alle parter skal således medvirke til at opspore gravide i målgruppen.

Visitationen til Familieambulatoriet er 'åben'. Gravide kan blive henvist til Familieambulatoriet fra praktiserende læge, jordemødre, kommunale forvaltninger, misbrugscentre, gadesygeplejerske mv. Endvidere kan den gravide selv henvende sig til Familieambulatoriet.

Familieambulatoriet modtager henvisninger på børn under skolealderen, hvor der er formodning om, at barnet har været rusmiddeleksponeret i fostertilværelsen, og som ønskes undersøgt med henblik på diagnostisk afklaring og tilrettelæggelse af en relevant behandlingsplan for barnet og familien.

Opgave og ansvarsfordeling ifm. opsporing og henvisning:

Familieambulatoriet:

- Familieambulatoriet modtager henvisninger fra praktiserende læge, jordemoderpraksis, Sårbar Team, Familieafdelingen, misbrugscenteret eller den gravide henvender sig selv.

Kommunen:

- Kommunen medvirker til opsporing af gravide med nuværende eller tidligere risikoforbrug af alkohol, andre rusmidler eller afhængighedsskabende medicin. Såfremt kommunen identificerer gravide eller kommende barnefar med et risikoforbrug, informerer kommunen den gravide om Familieambulatoriets tilbud og sørger for henvisning til Familieambulatoriet.
- Kommunen indhenter samtykkeerklæring fra den gravide med henblik på videregivelse af oplysninger til Familieambulatoriet.

Almen praksis

- Egen læge skal medvirke til opsporing af gravide med et risikoforbrug af alkohol, andre rusmidler eller afhængighedsskabende medicin. Såfremt lægen identificerer gravide med et risikoforbrug informerer lægen den gravide om Familieambulatoriets tilbud og sørger for henvisning til Familieambulatoriet.
- Ved henvisning til Familieambulatoriet afdækker egen læge aktuelle helbredsproblemer herunder screening for KRAM-faktorer.
- Egen læge undersøger om den gravide har kontakt til kommunen eller tidligere har haft kontakt til kommunen med henblik på eventuel underretning. Egen læge har skærpet underretningspligt og underretning skal ske til kommunen. Praktiserende læge skal indhente samtykke erklæring fra den gravide med henblik på videregivelse af oplysninger til Familieambulatoriet.

4. Før fødslen

Tværasektorielt koordinationsmøde (netværksmøde)

Det tværasektorielle samarbejde om den gravide/kommende familie med et risikoforbrug forankres på et netværksmøde. Familieambulatoriet indkalder relevante aktører, herunder kommune (misbrugsbehandler, sundhedsplejen og myndighedsperson) og egen læge, til et netværksmøde omkring den 24.-28. graviditetsuge. Indkaldelsen skal ske med 4 ugers varsel, for at give alle parter god forberedelsestid og mulighed for at møde familien inden netværksmødet. I tilfælde af tilknytning til Familieambulatoriet sent i graviditeten eller andre særlige problematikker kan varslingen være kortere.

Formålet med netværksmødet er at få tilrettelagt en både kortsigtet og langsigtet behandlingsplan/handleplan, og at få aftalt rolle og kompetencefordeling på tværs af sektorerne. Familieambulatoriet er tovholder og tilrettelægger og indkalder til netværksmøde. Familieambulatoriet udarbejder referater af netværksmøderne. Referatet indeholder en beskrivelse af den samlede problemstilling, konklusion,

behandlingsplan/handleplan, rolle- og kompetencefordeling, hvilke initiativer der skal iværksættes, samt tidspunkt for et eventuelt opfølgende møde. Behandlingsplan/handleplan aftales således på netværksmøder.

Som udgangspunkt afholdes der ét netværksmøde. Ved behov for yderligere møder, afholdes de så vidt muligt virtuelt.

Behandlingsplan/handleplan

Familieambulatoriet sørger for i samarbejde med øvrige hospitalsafdelinger, kommune, egen læge og eventuelt andre relevante aktører at udarbejde en behandlingsplan/handleplan for graviditeten, behandlingsplan/handleplan for fødslen og barselsperioden, for observation og behandling af barnet efter fødslen samt for tiden efter udskrivelse.

Handleplanen for, hvad der skal ske umiddelbart efter fødslen og i forbindelse med udskrivelse, skal foreligge inden fødslen. Hvor det er muligt skal den foreligge før uge 37 og helst tidligere, da gravide i denne målgruppe har øget risiko for at føde for tidligt.

I hver behandlingsplan/handleplan er opgave- og ansvarsfordelingen beskrevet, samt hvilke initiativer der skal sættes i værk.

Behandlingsplan/handleplan indeholder endvidere oplysninger om kontaktpersoner (misbrugsbehandling og myndighedsperson) i kommunen, samt hvem der skal kontaktes i hastende tilfælde, hvis kontaktpersonen ikke kan træffes. Endvidere fremgår Familieambulatoriets kontaktperson.

Alle parter er forpligtet til at følge behandlingsplan/handleplan.

Opgave og ansvarsfordeling ifm. behandlingsplan og handleplan:

Familieambulatoriet

- Familieambulatoriet indhenter samtykke erklæring fra den gravide med henblik på videregivelse af oplysninger mellem parterne samt samtykke til samarbejdet med den kommunale forvaltning og eventuelt andre instanser. Ønsker den gravide ikke at give samtykke hertil vil Familieambulatoriet vurdere, om der er grundlag for at underrette den kommunale forvaltning jf. bekendtgørelse om underretningspligt over for kommunen efter lov om social service.
- Den gravide tilknyttes en kontaktperson i Familieambulatoriet.
- Når Familieambulatoriet har fået tilknyttet en gravid, orienteres kommune og egen læge, via korrespondancemeddelelse, herom. Herefter modtager Familieambulatoriet navn og telefonnummer på den gravides kontaktperson i kommunen.

- Familieambulatoriet varetager den tværsektorielle koordination i indsatsen og indkalder til netværksmøder.
- Familieambulatoriet foretager opsøgende virksomhed, hvis den gravide er henvist/tilknyttet Familieambulatoriet og udebliver. Opnås der ikke kontakt med den gravide, kontaktes relevante professionelle, fx henvisende instans. Opnås der herefter fortsat ikke kontakt, må det overvejes om der er grundlag for at underrette den kommunale forvaltning, jf. bekendtgørelsen om underretningspligt over for kommunen efter lov om social service.
- Familieambulatoriet tilbyder samtaler om mulighed for abort i den tidlige graviditet. Under graviditeten følger Familieambulatoriet kommende familier tæt med jordemoderkontrol/samtaler, kontroller hos fødselslæge med bl.a. ultralydsskanning og samtaler. Ved behov tilbydes der samtaler med socialrådgiver.
- Ved behov for indlæggelse af barnet på neonatalafdeling til mulig abstinensbehandling tilbyder Familieambulatoriet, så vidt muligt, forældrene at se afdelingen og giver information om barnets behandlingsbehov før fødslen.

Kommunen

- Den gravide tilknyttes en kommunal kontaktperson. Kommunen orienterer Familieambulatoriet om, hvem der er kontaktperson.
- Kommunen sikrer, at der kun er én indgang for Familieambulatoriet til kommunen og at der fra denne indgang formidles relevante oplysninger videre til øvrige relevant afdelinger i kommunen.
- Kommunen deltager med relevante medarbejdere i netværksmøde i Familieambulatoriet med en varselingstid på 4 uger (ved tilknytning til Familieambulatoriet sent i graviditeten kan varslingen være meget kort).
- Kommunen visiterer til og igangsætter eventuelle hjælpe- og støtteforanstaltninger, herunder misbrugsbehandling.
- Såfremt den gravide ikke ønsker at komme i Familieambulatoriet vil kommunen på baggrund af en underretning sørge for opfølgning på sagen, samt orienterer Familieambulatoriet og/eller fødeafdelingen om familien efter fødslen.
- Kommunen er forpligtet til at partshøre kommende forældre i forbindelse med underretning, samt ansvarlige for udarbejdelse af en evt. børnefaglig undersøgelse. Børne- og Familieafdelingen bør tage stilling til, hvorvidt det er hensigtsmæssigt, at der aflægges uvarslede og overvågede urinprøver fra den kommende familie af hensyn til barnet. Ansvar for og kompetence til at træffe beslutninger om iværksættelse af foranstaltninger efter Serviceloven ligger hos Børne- og Familieafdelingen.

Almen praksis

- Det tilstræbes at egen læge deltager i netværksmøder. Egen læge modtager altid referat af møderne. På netværksmøder aftales behandlingsplan/handleplan for den gravide og familien. Alle parter forpligtes til at følge disse.
- Egen læge foretager de almindelige graviditetsundersøgelser og modtager/videresender relevante oplysninger til/fra Familieambulatoriet

5. Fødsel og efter fødslen

Familieambulatoriet

- Familieambulatoriet orienterer kommunen om fødslen inden for det første døgn.
- Fødeafdelingen sender ved alle fødsler besked til sundhedplejen og når det skønnes relevant orienteres familieafdelingen af familieambulatoriet førstkommede hverdag.
- I tilfælde, hvor kommunen overvejer en anbringelse uden samtykke, kontakter Familieambulatoriet kommunen, så snart fødslen går i gang. I behandlingsplan/handleplan fremgår, hvem og hvilket telefonnummer i kommunen, der skal kontaktes.
- Ved behov etablerer Familieambulatoriet inden udskrivelse en udskrivningskonference med relevante parter (kan afholdes som videokonference).
- Familieambulatoriet orienterer ved behov kommunen om udskrivelse senest dagen før udskrivelsen.
- Familieambulatoriet medvirker i planlægningen og koordineringen af den kommunale forvaltnings beslutning om støtteforanstaltninger efter udskrivelse. Familieambulatoriet udarbejder før udskrivning af mor og barn et udskrivningsbrev/forløbsbeskrivelse, som indgår i den kommunale forvaltningens eventuelle beslutninger vedrørende art og omfang af hjælpeforanstaltninger til barnet og familien.
- Familieambulatoriet tilbyder op til 5 dages barselshvile, efterfødselssamtale og præventionsrådgivning

Kommunen

- Kommunen deltager ved behov i udskrivningskonference.
- Kommunen visiterer til og igangsætter eventuelle hjælpe- og støtteforanstaltninger, samt misbrugsbehandling så dette er etableret, når moderen og barnet udskrives fra hospitalet.

- Efter barnet er født, kan kommunen træffe afgørelse om foranstaltninger med og uden samtykke fra forældremyndighedsindehaver iht. til såvel Servicelovens § 52 som § 58.

Almen praksis

- Egen læge får besked om fødsel.
- Egen læge modtager kopi af udskrivningsbrev/forløbsbeskrivelse
- Anbringes barnet uden for hjemmet modtager aktuelle og kommende praktiserende læge epikrise vedrørende barnet.

6. Opfølgende børneundersøgelser

Familieambulatoriet

- Familieambulatoriet udarbejder en plan for opfølgningen, som beskriver hvordan Familieambulatoriets fortsatte kontakt til barnet og familien varetages fra udskrivning og ved behov frem til barnets skolealder. Planen justeres løbende efter behov.
- Familieambulatoriet tilbyder undersøgelser til børn i alderen 0 til skolealderen, der i fosterlivet har været eksponeret for rusmidler og/eller afhængighedsskabende medicin. Børneundersøgelser foretages af pædiater og psykolog i Familieambulatoriet. Såfremt familien ikke selv ønsker barnet fulgt til børneundersøgelser i Familieambulatoriet, kan Børne- og Familieafdelingen pålægge dem dette, i forbindelse med netværksmøder under graviditeten. Ved behov indlægges barnet på børneafdeling umiddelbart efter fødslen. Børnelæge henviser ved behov barnet til behandling/udredning. F ex fysioterapi, diætist, ergoterapi, EEG, MR scanning, børnepsykiatri.
- Familieambulatoriet følger børnene frem til skolealderen. I Familieambulatoriet foretages en sundhedsfaglig vurdering af barnets fysiske og psykiske helbredstilstand, udviklingsmæssige status og omsorgssituation, som kan bidrage til kommunens beslutningsgrundlag og indgå i vurderingen af behovet for hjælpeforanstaltninger. I tilslutning til børneundersøgelserne yder Familieambulatoriet vejledning og støtte til forældre/plejeforældre. Desuden stiller Familieambulatoriet viden til rådighed for fagpersoner i og uden for sundhedssektoren.
- Ved børneundersøgelserne vil Familieambulatoriet komme med en samlet konklusion for undersøgelsen herunder anbefalinger vedr. barnets særlige behov for støtte og behandling. Egen læge og kommunen orienteres, når det skønnes relevant.

- Ved behov vil Familieambulatoriet henvise til supplerende undersøgelser eller behandling.
- Ved afslutning i Familieambulatoriet indkalder Familieambulatoriet ved behov til et tværsektorielt udskrivningsmøde med relevante kommunale forvaltninger. Familieambulatoriet udarbejder en afsluttende statusbeskrivelse til brug for videre foranstaltninger, når det skønnes relevant.

Kommunen

- Kommunen visiterer til og igangsætter eventuelle hjælpe- og støtteforanstaltninger.
- Kommunen deltager efter aftale i udskrivningsmødet.
- Kommunen deltager efter aftale i netværksmøder
- Efter fødslen kommer sundhedsplejersken i hjemmet i henhold til den enkelte kommunes tilbud samt evt. ekstra behovsbesøg. På besøgene afdækker og tilrettelægger sundhedsplejersken den enkelte families behov for vejledning, rådgivning til barnet og inddrager og koordinerer med tværfaglige samarbejdspartnere.

Almen praksis

- Egen læge følger barnet gennem de almindelige børneundersøgelser.
- Egen læge orienteres om børneundersøgelserne i Familieambulatoriet.
- Egen læge rapporterer relevante sociale, psykiske og fysiske ændringer til Familieambulatoriet.
- Egen læge har skærpet underretningspligt og underretning skal ske til kommunen.

7. Generelt om kontaktoplysninger

Familieambulatoriet

- Familieambulatoriets kontaktoplysninger fremgår af Familieambulatoriets hjemmeside.
- Familieambulatoriet udpeger en kontaktperson til hver gravid, der er tilknyttet Familieambulatoriet. Kommune, egen læge, jordemodercenter og andre relevante parter orienteres om kontaktpersonen, hvor det er relevant.

Kommune

- Kommunen sørger for, at Familieambulatoriet har én entydig indgang til kommunen. Kommunen sørger derfor for, at Familieambulatoriet har opdaterede oplysninger om, hvilken instans i kommunen, som skal kontaktes ved opstarten af et samarbejde om en gravid med et risikoforbrug.
- Kommunen tilknytter herefter en kommunal kontaktperson til den gravide, som Familieambulatoriet kan kontakte med henblik på planlægning og deltagelse i det konkrete samarbejde om den gravide.

